

คู่มือ การเลี้ยงไก่พื้นเมือง

เอกสารคำแนะนำ
กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ISBN 974-760-873-1

คู่มือการเลี้ยงไก่พื้นเมือง

ลิขสิทธิ์

กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

www.dld.go.th

จัดพิมพ์โดย

กลุ่มเผยแพร่และประชาสัมพันธ์

สำนักพัฒนาการปศุสัตว์และถ่ายทอดเทคโนโลยี กรมปศุสัตว์

ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10400

โทร. 0 2653 4493, 0 2653 4444 ต่อ 3356, 3357

โทรสาร 0 2653 4934

พิมพ์ที่

โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด

79 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

พิมพ์ครั้งที่ 5 พ.ศ. 2549 จำนวน 25,000 เล่ม (ปรับปรุง)

พิมพ์ครั้งที่ 6 พ.ศ. 2550 จำนวน 15,000 เล่ม

ผู้เรียบเรียง

นางศิริพันธ์

โมราถบ

นางสาวสุนีย์

ตรีมณี

นายบุญศักดิ์

เกลียวกมลทัต

ดร. สวัสดิ์

ธรรมบุตร

นางอัมพร

ธรรมบุตร

กองบำรุงพันธุ์สัตว์ กรมปศุสัตว์

โทร. 0 2653 4454, 0 2653 4444 ต่อ 3251, 3252

ISBN 974-760-873-1

คำนำ

ในปัจจุบันมีผู้สนใจเลี้ยงไก่กันเป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นไก่เนื้อ ไก่ไข่ ไก่พื้นเมือง เป็นต้น ทั้งที่เลี้ยงไว้เพื่อบริโภคในครัวเรือน เพื่อการค้าขายหรือเพื่อความสวยงาม คู่มือเล่มนี้จะให้ข้อมูลในด้านการเลี้ยง การจัดการฟาร์มเบื้องต้น เพื่อให้ผู้ที่สนใจนำไปศึกษาหาความรู้ก่อนการตัดสินใจในการดำเนินกิจการ ท่านสามารถขอคำปรึกษาแนะนำได้โดยตรง จากเจ้าหน้าที่ของกรมปศุสัตว์ ทั้งที่อยู่ในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาคทุกจังหวัด

กรมปศุสัตว์

สารบัญ

หน้า

พันธุ์ไก่พื้นเมือง	1
การเลี้ยงไก่พื้นเมือง อายุ 0-6 สัปดาห์	2
การเลี้ยงไก่พื้นเมืองระยะเจริญเติบโต อายุ 7-16 สัปดาห์	3
การเลี้ยงไก่สาวอายุ 17-26 สัปดาห์	4
การเลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์อายุ 26-72 สัปดาห์	10
การปรับปรุงพันธุ์ไก่พื้นเมือง	12
แผนผังผสมพันธุ์และคัดเลือกพันธุ์	13
การคัดเลือกพันธุ์	14
ต้นทุนการผลิตไก่พื้นเมือง	14
โรคและการป้องกันโรค	15
ข้อควรทราบก่อนการทำวัคซีน	15
โปรแกรมวัคซีนสำหรับไก่พันธุ์	17
การเตรียมอุปกรณ์ก่อนทำวัคซีน	17
วัคซีนสำหรับสัตว์ปีก	18
ตำแหน่งบนตัวสัตว์ที่จะใช้ฉีดวัคซีน	19
การป้องกันตนเองจากโรคไข้หวัดนก	20
ท่านจะมีส่วนร่วมในการป้องกันโรคไข้หวัดนกได้อย่างไร	20
มาตรการทำลายเชื้อโรค	22

คู่มือ การเลี้ยงไก่พื้นเมือง

พันธุ์ไก่พื้นเมือง

ไก่พื้นเมืองในชนบทหมู่บ้านต่าง ๆ มีหลากหลายพันธุ์ เช่น ไก่แจ้ ไก่อุ ไก่ตะเภา ไก่เบตงและไก่ชน โดยทั่วไปส่วนใหญ่แล้ว ไก่พื้นเมืองในหมู่บ้านจะเป็นสายพันธุ์ไก่ชน สังเกตได้จากแม่ไก่จะมีขนดำ หน้าดำ และแข้งดำ หงอนหิน แต่จะมีแม่พันธุ์บางส่วนที่มีสีเทา สีทอง แต่หงอนก็ยังเป็นหงอนหิน ซึ่งก็เป็นลักษณะหงอนของไก่ชนอยู่ดี เหตุที่เกษตรกรนิยมเลี้ยงไก่พื้นเมืองสายพันธุ์ไก่ชน เพราะว่าจะมีรูปร่างใหญ่ และยาว เจริญเติบโตดีและแม่พันธุ์ก็ไข่ดก เนื่องมาจากนักผสมพันธุ์ไก่ชนได้คัดเลือกลักษณะดีเด่นไว้อย่างต่อเนื่องนับร้อยปีมาแล้ว เกษตรกรเพื่อนบ้านจะขอซื้อ ขอยืม หรือขอไปขยายพันธุ์แบบเป็นคนรู้จักมักคุ้นกันและกัน ก็ทำให้สายพันธุ์ไก่ชนได้แพร่ขยายพันธุ์มากกว่าไก่พันธุ์อื่น ๆ ถ้าวิเคราะห์ในด้านพันธุศาสตร์พบว่า ไก่พื้นเมืองในหมู่บ้านทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เลี้ยงปล่อยตามธรรมชาติ การเจริญเติบโตในระยะเวลาอายุ 4 เดือนแรก เฉลี่ยใกล้เคียงกันมาก คือ เติบโตวันละประมาณ 9-10 กรัม เท่านั้นแสดงให้เห็นว่าไก่พื้นเมืองเหล่านี้เป็นสายพันธุ์เดียวกันถ้าหากไม่คำนึงถึงสีของขน อย่างไรก็ตามการผสมพันธุ์ได้ทำการวิจัยผสมพันธุ์คัดพันธุ์ไก่พื้นเมืองมาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2532 โดยเริ่มจากสายพันธุ์ไก่ชนจาก 17 จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แต่การปรับปรุงพันธุ์ไม่ได้เน้นในด้านการชนแต่เน้นในด้านการเจริญเติบโต และไข่ดก เพื่อให้สามารถขยายพันธุ์ได้รวดเร็ว สำหรับไก่ชนไทยแท้สีขนแยกได้หลากหลายถึง 17 สีขน เช่น เหลืองหางขาว ประดู่หางดำ เหลืองเลา ประดู่เลา แสมดำ เป็นต้น

การเลี้ยงไก่พื้นเมืองอายุ 1-6 สัปดาห์

ลูกไก่ที่จะเลี้ยงขุนขายเนื้อส่งตลาด หรือพวกที่เลี้ยงไว้ทำพันธุ์ในอนาคตนั้น จำเป็นจะต้องมีการดูแลและเลี้ยงดูอย่างดี เริ่มจากลูกไก่ออกจากตู้ฟักให้ทำการตัดปากบนออก 1 ใน 3 แล้วนำไปกักด้วยเครื่องกกลูกไก่เพื่อให้ไก่อบอุ่นด้วยอุณหภูมิ 95 °F ในสัปดาห์ที่ 1 แล้วลดอุณหภูมิลงสัปดาห์ละ 5 °F กกลูกไก่เป็นเวลา 3-4 สัปดาห์ ลูกไก่ 1 ตัว ต้องการพื้นที่ในห้องกกลูกไก่ 0.5 ตารางฟุต หรือเท่ากับ 22 ตัวต่อตารางเมตร การกกลูกไก่ให้ดูเลอย่างใกล้ชิด ถ้าหากอากาศร้อนเกินไปให้ดับไฟกก เช่น กลางวันใกล้เที่ยงและบ่าย ๆ ส่วนกลางคืนจะต้องให้ไฟกกตลอดคืน ในระหว่างกกจะต้องมีน้ำสะอาดให้กินตลอดเวลา และวางอยู่ใกล้รางอาหาร ทำความสะอาดภาชนะใส่น้ำวันละ 2 ครั้ง คือ เช้าและบ่าย ลูกไก่ 100 ตัว ต้องการรางอาหารที่กินได้ทั้งสองข้างยาว 6 ฟุต และขวดน้ำขนาด 1 แกลลอน จำนวน 3 ขวด ทำวัคซีนป้องกันโรคนิวคาสเซิล โรคหลอดลมอักเสบติดต่อและฝีดาษ ทำวัคซีนทั้ง 3 ชนิดตามโปรแกรมวัคซีนท้ายเล่ม

การให้อาหารลูกไก่ระยะกก (1-14 วันแรก) ควรให้อาหารบ่อยครั้งใน 1 วัน อาจแบ่งเป็นตอนเช้า 2 ครั้ง ตอนบ่าย 2 ครั้ง และตอนค่ำอีก 1 ครั้ง การให้อาหารบ่อยครั้งจะช่วยกระตุ้นให้ไก่กินอาหารดีขึ้น อีกทั้งอาหารจะใหม่สดเสมอ จำนวนอาหารที่ให้ต้องไม่ให้อย่างเหลือเฟือจนเหลือล้นราง ซึ่งเป็นเหตุให้ตกหล่นมาก ปริมาณอาหารที่ให้ในแต่ละสัปดาห์ และน้ำหนักไก่โดยเฉลี่ยแสดงไว้ในตารางที่ 1

อาหารผสมที่ให้ในระยะ 0-6 สัปดาห์นี้ มีโปรตีน 18% พลังงานใช้ประโยชน์ได้ 2,900 กิโลแคลอรี/กก. แคลเซียม 0.8% ฟอสฟอรัส 0.40% เกลือ 0.5% (ดังตารางที่ 2)

การกกลูกไก่พื้นเมืองอายุ 0-3 สัปดาห์ เพื่อให้ความอบอุ่น

ลูกไก่พื้นเมืองอายุ 2 สัปดาห์

ตารางที่ 1 น้ำหนักและจำนวนอาหารผสมที่ใช้เลี้ยงลูกไก่พื้นเมืองอายุ 0-6 สัปดาห์

อายุลูกไก่	น้ำหนักตัว (กรัม/ตัว)	จำนวนอาหารที่ให้ (กรัม/ตัว)	อัตราแลกเนื้อ (กก.)	การจัดการอื่นๆที่เกี่ยวข้อง
สัปดาห์ที่ 1	49	7	0.86	- หยอดวัคซีนป้องกันโรคนิวคาสเซิล
สัปดาห์ที่ 2	76	11	1.46	หลอกลมอกเสบติดต่อ ผีดาบเมื่อ
สัปดาห์ที่ 3	115	21	2.18	อายุ 1-7 วัน
สัปดาห์ที่ 4	185	30	2.45	- อัตราการตายไม่เกิน 3%
สัปดาห์ที่ 5	250	32	2.46	- ชั่งน้ำหนักเฉลี่ยเมื่อสิ้นสัปดาห์ โดย
สัปดาห์ที่ 6	370	33	2.48	การสุ่มตัวอย่าง 10% เพื่อหาค่าเฉลี่ย
				เปรียบเทียบกับตารางมาตรฐาน

การเลี้ยงลูกไก่พื้นเมืองระยะเจริญเติบโต อายุ 7-16 สัปดาห์

การเลี้ยงไกระยะเจริญเติบโตระหว่าง 7-16 สัปดาห์ เป็นการเลี้ยงบนพื้นดิน ปล่อยฝูง ๆ ละ 100-200 ตัว ในอัตราส่วนไก่ 1 ตัว ต่อพื้นที่ 1.4 ตารางฟุต หรือไก่ 8 ตัว ต่อตารางเมตร พื้นคอกรองด้วยแกลบหรือวัสดุดูดซับความชื้นได้ดี การเลี้ยงไกระยะนี้ไม่ต้องแยกไก่ตัวผู้ออกจากไก่ตัวเมียเลี้ยงปนกัน การเลี้ยงที่มีวัตถุประสงค์เพื่อขายเป็นไก่เนื้อพื้นเมือง จะต้องเลี้ยงแบบให้อาหารกินเต็มที่ มีอาหารในถังและรางอาหารตลอดเวลา เพื่อเร่งการเจริญเติบโตให้ได้น้ำหนักตามที่ตลาดต้องการ ให้น้ำสะอาดกินตลอดเวลา ทำความสะอาดขวดน้ำ วันละ 2 ครั้ง คือ เช้าและบ่าย ลูกไกระยะนี้ต้องการรางอาหารที่มีลักษณะยาวที่กินได้ทั้งสองข้าง ยาว 4 นิ้วต่อไก่ 1 ตัว หรือรางอาหารชนิดถังที่ใช้แขวนจำนวน 3 ถังต่อไก่ 100 ตัว ต้องการรางน้ำอัตโนมัติ ยาว 4 ฟุต หรือน้ำ 24-32 ลิตร ต่อไก่ 100 ตัว ฉีดวัคซีนป้องกันโรคนิวคาสเซิลฉีดเมื่อลูกไก่อายุครบ 8 สัปดาห์

แต่สำหรับเกษตรกรที่มีพื้นที่กว้าง เช่น ในไร่นา หรือที่สวนปลูกไม้ผล หรือ มีแปลงหญ้า ก็สามารถเลี้ยงแบบปล่อยให้หากินเองตามธรรมชาติแล้วเสริมอาหารผสมในเวลาเย็นใกล้ค่ำ และดให้อาหารเช้าเพื่อบังคับให้ไก่ไปหากินเอง ถ้าเราให้อาหารเช้าไก่จะไม่ออกหากิน ดังนั้นจึงเปลี่ยนให้อาหารเวลาเย็นเวลาเดียวให้กินจนอิ่มเต็มกะเพาะ ส่วนน้ำจะต้องมีให้กินตลอดเวลา

การเลี้ยงไก่สาวอายุ 17-26 สัปดาห์

การเลี้ยงไก่สาว อายุ 17-26 สัปดาห์ เลี้ยงในคอกบนพื้นดินเลี้ยงปล่อยเป็นฝูง ๆ ละ 100-150 ตัว พื้นที่ 1 ตารางเมตรเลี้ยงไก่สาวได้ 5-6 ตัว ถ่ายพยาธิภายในด้วยยาประเภทพิฟเพอราซิน อบน้ำยาให้ฆ่าเหาไรไก่ โดยใช้ยาฆ่าแมลงชนิดผงชื่อ เซฟวิน 85 ตวงยา 3 ช้อนแกงต่อน้ำ 20 ลิตร หรือใช้ยาอาซุนโทนหรืออนุกวอนก็ได้ นำไก่ลงจุ่มน้ำมือถุงให้ชนเปียกจนทั่วลำตัว และก่อนนำไก่ขึ้นจากน้ำยา ก็ให้จับหัวไก่จุ่มลงในน้ำก่อนหนึ่งครั้งเป็นอันเสร็จวิธีการฆ่าเหาไรไก่

การเลี้ยงไก่สาวระยะนี้จะต้องมีการควบคุมจำนวนอาหารที่ให้กิน สุ่มชั่งน้ำหนักทุก ๆ สัปดาห์ เปรียบเทียบตารางมาตรฐาน ให้น้ำกินตลอดเวลา คัดไก่ป่วยออกจากฝูงเมื่อเห็นไก่แสดงอาการผิดปกติทำความสะอาดคอกและกลับแปลงหรือวัสดุรองพื้นเสมอ ๆ เมื่อเห็นว่าพื้นคอกเปียกชื้น และ คอกไก่ต้องสามารถระบายอากาศได้ดี คอกไก่ไม่ควรจะมีตึบ อับลม อับแสง

สำหรับเกษตรกรที่มีพื้นที่เลี้ยงกว้าง เช่น ในไร่นา สวน สามารถปล่อยไก่ให้หากินเองตามธรรมชาติจะช่วยลดค่าใช้จ่ายด้านอาหารลงมาก เราเพียงเสริมอาหารเฉพาะในเวลาเย็นครั้งเดียวก็พอ เสริมในปริมาณ 70-75% ของอาหารที่เลี้ยงแบบขังคอก แต่จะต้องมีน้ำใส่ภาชนะให้ไก่ได้กินตลอดเวลา การเลี้ยงปล่อยแปลงไก่จะแข็งแรงและไม่ฉีกชนกัน

ตารางที่ 2 ส่วนประกอบของอาหารลูกไก่พื้นเมือง อายุ 0-6 สัปดาห์

ส่วนประกอบในอาหาร	% ในอาหาร	สูตรอาหารผสม (กก.)		
		วัตถุดิบ	1	2
โปรตีน	18	ข้าวโพด	63.37	56.75
กรดอะมิโนที่จำเป็น		รำละเอียด	10	15
ไลซีน	0.95	กากถั่วเหลือง	10.88	21
เมทไธโอนีน + ซีสตีน	0.63	ใบกระถินปน	4	-
ทริโตเฟน	0.20	ปลาปน (55%)	10	5
ทรีโอนีน	0.69	เปลือกหอย	1	0.5
ไฮโซลูซีน	0.81	ไคแคลเซียม	-	1.0
อาร์จินีน	1.15	เกลือ	0.50	0.5
ลูซีน	1.65	พรีมิกซ์ลูกไก่	0.25	0.25
เฟนิลอะลานีน + ไทโรซีน	1.55	สมุนไพร (กรัม)	180	180
ฮีสติดีน	0.46	รวม	100	100
เวอรีน	0.94	หมายเหตุ 1. ข้าวโพด ข้าวฟ่าง และปลายข้าว ใช้แทนกันได้ 2. ถั่วพุ่ม ถั่วเขียว ถั่วเหลือง ก่อนใช้แช่น้ำเดือดนาน 15-20 นาที ตากแดดและบดผสมอาหารต่อไป 3. สมุนไพร 180 กรัมผสมจากฟ้าทะลายโจร 144 กรัม + ขมิ้น 7 กรัม + ไพล 29 กรัม เป็นน้ำหนักแห้ง		
ไกลซีน + เซรีน	0.70			
คุณค่าทางโภชนา				
พลังงานใช้ประโยชน์ได้				
(กิโลแคลอรี/กก.)	2,900			
แคลเซียม	0.80			
ฟอสฟอรัส	0.40			
เกลือ	0.50			
วิตามิน-แร่ธาตุ	++			

การให้แสงสว่างแก่ไก่ในเล้าระยะนี้จะต้องให้ไม่เกิน 11-12 ชั่วโมง ถ้าให้แสงสว่างมากกว่านี้จะทำให้ไก่ไข่เร็วขึ้นก่อนกำหนดและอัตราการไข่ทั้งปีไม่ดี แต่จะดีเฉพาะใน 4 เดือนแรกเท่านั้น ปกติแสงสว่างธรรมชาติ 8-12 ชั่วโมงก็เพียงพอ

ตารางที่ 3 แสดงน้ำหนักมีชีวิตและจำนวนอาหารที่เลี้ยงของไก่รุ่นพื้นเมือง อายุ 7-16 สัปดาห์

อายุไก่ (สัปดาห์)	น้ำหนักกรัม (กรัม/ตัว)	จำนวนอาหาร (กรัม/ตัว/วัน)	อัตราแลกเนื้อ (กก.)	การจัดการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
7	443	38	2.50	- ตัดปากไก่ 1/3
8	363	55	2.56	
9	676	50	2.62	
10	872	55	2.75	
11	901	57	2.79	- ฉีดวัคซีนนิวคาสเซิล และ อหิวาต์ไก่ พร้อมหยอดวัคซีน หลอดลมอักเสบติดต่อ
12	1,146	64	2.80	
13	1,248	66	2.97	
14	1,386	69	3.21	- ให้แสงสว่างไม่เกินวันละ 12 ชั่วโมง
15	1,490	73	3.46	- เปลี่ยนวัสดุรองพื้นทุก ๆ รุ่น ที่นำไก่รุ่นใหม่เข้ามาเลี้ยง
16	1,689	80	3.50	

ตารางที่ 4 แสดงส่วนประกอบของอาหารผสมสำหรับไก่รุ่นพื้นเมืองเพศผู้และเพศเมียอายุ 7-16 สัปดาห์

ส่วนประกอบในอาหาร	% ในอาหาร	ส่วนผสมในอาหาร (กก.)		
		วัตถุดิบ	1	2
โปรตีน	14.4			
กรดอะมิโน		ข้าวโพด	73.00	63.75
ไลซีน	0.69	รำละเอียด	5	18
เมทไธโอนีน + ซิสทีน	0.54	ใบกระถิน	4	-
ทรีปโตเฟน	0.15	กากถั่วเหลือง 44%	12.25	11
ทรีโอนีน	0.54	ถั่วเหลืองเม็ด	-	-
ไอโซลิวซีน	0.62	ปลาป่น 55%	3	5
อาร์จินีน	0.87	เปลือกหอยป่น	1	0.5
ลูซีน	1.42	ไดแคลเซียมฟอสเฟต	1	1.0
เฟนิลอลานีน+ไทโรซีน	1.24	เกลือป่น	0.5	0.5
ฮีสติดีน	0.38	พรีมิกซ์	0.25	0.25
เวอรีน	0.76	สมุนไพร (กรัม)	180	180
ไกลซีน + เซรีน	0.58	รวม	100	100
คุณค่าทางโภชนา		หมายเหตุ - ปลาสด ข้าวโพดและข้าวเปลือกก็ใช้แทนกันได้ - ถั่วเหลืองเม็ดต้องต้มสุกก่อนใช้ - สมุนไพรมีส่วนผสม เช่นเดียวกับตารางที่ 2		
พลังงาน (M.E.Kcal/Kg)	2,900-3,000			
แคลเซียม	0.85			
ฟอสฟอรัส	0.53			
เกลือ	0.50			

ตารางที่ 5 แสดงน้ำหนักไก่สาว จำนวนอาหารที่จำกัดให้กินและวิธีการจัดการอื่นที่เกี่ยวข้องสำหรับไก่สาวอายุ 17-26 สัปดาห์

อายุไก่สาว (สัปดาห์)	น้ำหนักตัว (กรัม/ตัว)	จำนวนอาหารที่ให้ (กรัม/ตัว/วัน)	การจัดการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
17	1,662	68	- ถ่ายพยาธิและอาบน้ำฆ่าเหาไรไก่ ก่อนแม่ไก่เริ่มไข่
18	1,737	70	
19	1,784	70	- ให้แสงสว่างไม่เกิน 11-12 ชั่วโมง
20	1,861	70	- แม่ไก่เริ่มไข่
21	1,870	70	- ให้แสงสว่างวันละ 14-16 ชั่วโมง
22	1,880	70	
23	1,889	80	
24	1,898	80	จำกัดอาหารให้กินไม่เกินตัวละ 80 กรัม/ตัว/วัน
25	1,980	80	
26	1,918	80	

การให้อาหารไก่สาวแบบขังคอก จะต้องจำกัดให้ไก่สาวกินตามตารางที่ 5 พร้อมทั้งตรวจสอบน้ำหนักไก่ทุก ๆ สัปดาห์ ให้อาหารวันละ 2 ครั้ง เช้า 07.00-08.00 น. และบ่าย 14.00-15.00 น. ให้น้ำกินตลอดเวลา และทำความสะอาดรางน้ำเข้าและป่ายเวลาเดียวกับที่ให้อาหาร อาหารที่ใช้เลี้ยงไก่สาวเป็นอาหารที่มีโปรตีน 12% พลังงานใช้ประโยชน์ได้ 2,900 กิโลแคลอรี แคลเซียม 0.90% ฟอสฟอรัส 0.45% เกลือ 0.55% และอุดมด้วยแร่ธาตุวิตามินที่ต้องการ

ตารางที่ 6 แสดงส่วนประกอบของอาหารไก่สาวอายุ 17-26 สัปดาห์ และ
สูตรอาหาร

โภชนะของอาหารผสม	% ในอาหาร	สูตรอาหารผสม (กก.)			
		วัตถุดิบ	1	2	3
โปรตีน	12	ข้าวเปลือก	-	-	62
กรดอะมิโน		ข้าวโพด	76.00	67.5	-
ไลซีน	0.53	รำละเอียด	10.00	20	18
เมทไธโอนีน + ซีสทีน	0.48	กากถั่วเหลือง	7.00	5	-
ทริปโตเฟน	0.12	ถั่วเหลืองเม็ด	-	-	16
ทรีโอนีน	0.45	ปลาป่น	-	5	-
ไอโซลูซีน	0.49	เปลือกหอยป่น	1	0.5	1.20
อาร์จินีน	0.68	ไคแคลเซียมฟอสเฟต	1	1	1.70
ลูซีน	1.27	เกลือบ่น	0.25	0.5	0.50
เฟนิลอะลานีน+ไทโรซีน	1.04	พรีมิกซ์	0.50	0.25	0.25
รวม	100	สมุนไพร (กรัม)	180	180	180
เวลีน	0.64	รวม	100	100	100
ไกลซีน + เซรีน	0.47	หมายเหตุ - ข้าวโพด ข้าวฟ่าง และปลายข้าวใช้แทนกันได้ - ถั่วเหลืองเม็ด ก่อนใช้ต้มให้สุกก่อน โดยแช่น้ำเดือดนาน 15-20 นาที - สมุนไพรตามตารางที่ 2			
คุณค่าทางโภชนะ					
พลังงาน (M.E.Kcal/Kg)	2,900-3,000				
แคลเซียม	0.90				
ฟอสฟอรัส	0.45				
เกลือ	0.50				

การเลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์อายุ 26-72 สัปดาห์

ไก่สาวจะเริ่มไข่ฟองแรกเมื่ออายุประมาณ 6-7 เดือน เมื่อไก่เริ่มไข่ให้เปลี่ยนสูตรอาหารใหม่ เพื่อให้มีโภชนาการเพิ่มขึ้นเพื่อไก่นำไปสร้างไข่รวมทั้งเพิ่มแร่ธาตุแคลเซียม จากเดิม 0.90% เป็น 3.75% ฟอสฟอรัส ใช้ประโยชน์ 0.35% ส่วนไก่พ่อพันธุ์นั้นให้อาหารเช่นเดียวกับแม่ไก่ แต่มีธาตุแคลเซียมต่ำกว่า คือ 0.90% และฟอสฟอรัส 0.45% เท่า ๆ กับในอาหารไก่รุ่นหนุ่มสาว

แสงเกี่ยวข้องกับการสร้างฮอร์โมนที่ใช้ในขบวนการผลิตไข่ของแม่ไก่ และต้องให้แสงสว่างวันละ 14-15 ชั่วโมงติดต่อกัน การให้แสงสว่างมากกว่านี้ไม่ดี เพราะทำให้ไก่ไข่ไม่เป็นเวลากการกระจาย บางครั้งไข่กลางคืน ไก่จะจิกกันมาก ตื่นตกใจง่าย และมดลูกทะลักออกมาข้างนอก โดยเพิ่มเวลาให้แสงสว่างเพิ่มขึ้นสัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง จนถึงสุดท้ายวันละ 14-15 ชั่วโมง แล้วหยุดเพิ่มและรักษาระดับนี้ตลอดไปจนกว่าแม่ไก่จะหยุดไข่และปลดระวาง การให้แสงด้วยหลอดไฟนีออนให้ผลดีกว่าหลอดไฟที่มีไส้ทั้งสแตนที่ใช้กันในบ้านเรือนทั่ว ๆ ไป

โดยใช้หลอดไฟนีออน 40 วัตต์ ต่อพื้นที่ 200 ตารางฟุต และวางหลอดไฟห่างจากกัน 10-14 ฟุต สำหรับเปิดไฟเสริมจากเวลา 18.00-21.00 น. ของทุกคืนเพื่อให้ได้แสงสว่างติดต่อกัน 14-15 ชั่วโมง

ตารางที่ 7 แสดงมาตรฐานปริมาณอาหารที่กินต่อวัน และอัตราการไข่ของแม่ไก่ที่อายุต่าง ๆ กันเริ่มจากแม่ไก่ไข่ฟองแรกของไก่พันธุ์พื้นเมือง

อัตราการไข่ เดือนที่	อัตราการไข่ต่อเดือน ฟอง	กินอาหาร กรัม/ตัว/วัน
1	5	70
2	10	70
3	11	70
4	12	80
5	12	80
6	10	80
7	9	70
8	9	70
9	9	70
10	8	70
11	8	70
12	8	70
รวมไข่	111 ฟอง/ตัว/ปี	28.2 กก./ปี/ตัว

ตารางที่ 8 สูตรอาหารแม่ไก่ผสมพันธุ์

วัตถุดิบ	สูตรอาหาร			โภชนะในอาหาร	ต้องการโภชนะ
	1	2	3		
1. ข้าวโพด	60.5	63.5	66.06	1. โปรตีน	15-16
2. กากถั่วเหลือง (44%)	24	21	14.63	2. พลังงานใช้ประโยชน์ (กิโลแคลอรี/ก.ก.)	2900.0
3. ใบกระถินปน	4	4	4	3. ไขมัน	3-4
4. ปลาปน (55%)	-	-	5	4. เยื่อใย	4-5
5. เปลือกหอย	8.5	8.5	8.5	5. แคลเซียม	3.75
6. ไคแคลเซียม (P/18)	2.1	2.1	1	6. ฟอสฟอรัสใช้ได้	0.35
7. เกลือ	0.5	0.5	0.5	7. ไส้หลอด	1
8. เมทไธโอนีน	0.1	0.1	0.06	8. ไส้สั้น	0.71
9. พรีเม็กซ์แม่ไก่ไข่	0.3	0.3	0.25	9. เมทาซิส	0.61
10. สมุนไพร (กรัม)	180	180	180	10. ทริบิโตเฟน	0.15

- หมายเหตุ**
- อาหารไก่พ่อพันธุ์ให้ลดเปลือกหอย และไคแคลเซียมลงเหลือ 1 กก. และเพิ่มข้าวโพดขึ้นทดแทน นอกนั้นคงเดิม
 - สมุนไพร 180 กรัม ผสมจากฟ้าทะลายโจร 144 กรัม + ขมิ้น 7 กรัม + พริก 29 กรัม เป็นน้ำหนักแห้ง

การปรับปรุงพันธุ์ไก่พื้นเมือง

การที่จะเพิ่มมูลค่าของไก่พื้นเมืองได้ เราจะต้องมีพันธุ์ไก่ที่ดี โดยเฉพาะไก่ชนจะต้องเป็นพันธุ์ที่แข็งแรง ในภาคกลางนิยมไก่ชนที่มีรูปร่างขนาดใหญ่หนักตัวละประมาณ 3 - 4.5 กก.แต่ในภาคเหนือจะนิยมไก่ชนขนาดเล็กน้ำหนักไม่เกิน 3 กก. ส่วนภาคใต้จะนิยมไก่ชนที่มีเดือยแหลมคม และทุกภาคชอบไก่ชนเก่ง การที่ได้ไก่พันธุ์ดีราคาสูง เราจะต้องทำการปรับปรุงพันธุ์ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

การปรับปรุงพันธุ์มีหลักการโดยสรุปอยู่ 2 หลัก ทำควบคู่กันเสมอ ๆ คือ หลักการ
จัดฝูงผสมพันธุ์ กับหลักการคัดเลือกพันธุ์

หลักการผสมพันธุ์ มี 2 แบบอย่างกว้าง ๆ คือ

1. การผสมพันธุ์ระหว่าง พ่อพันธุ์และแม่พันธุ์ที่ไม่เป็นญาติ ๆ กัน

2. การผสมกันระหว่างญาติพี่น้องสายเลือดใกล้เคียงกัน หรือเรียกว่า
การผสมพันธุ์แบบเลือดชิด อย่างไรก็ดี ในทางปฏิบัติเราจะหลีกเลี่ยงการผสมเลือดชิด
ค่อนข้างยาก เพราะเรามีจำนวนพ่อแม่พันธุ์จำกัด ในทางทฤษฎีก็ทำได้ แต่อย่าให้
เลือดชิดสูงเกิน 49% โดยเฉพาะการปรับปรุงพันธุ์ไก่ให้ได้เลือดบริสุทธิ์หรือพันธุ์แท้
เราจะผสมพันธุ์ให้มีเลือดชิดสูงถึง 49% ก็จะได้พันธุ์ใหม่ หรือพันธุ์ของเราเองซึ่งเป็น
พันธุ์ไก่ที่มีคุณสมบัติเฉพาะพันธุ์

แผนผังผสมพันธุ์และคัดเลือกพันธุ์

หลังจากเราได้จำนวนพ่อและแม่พันธุ์ที่จะใช้สำหรับผลิตลูกเพื่อใช้ในการ
คัดเลือกพันธุ์ไว้ทดแทนในปีต่อไปแล้ว เราก็จำเป็นต้องวางแผนการผสมพันธุ์ว่า
พ่อและแม่ตัวใดควรจะผสมกัน ทางวิชาการมีอยู่ 2 แบบ คือ ผสมแบบ 1 ต่อ 1 หรือ
พ่อตัวหนึ่งผสมกับแม่หลายตัว เช่น 1:5 เป็นต้น แต่ที่เราได้จำนวนพ่อมา 10 ตัว แม่
10 ตัว เราจึงควรวางแผนผังผสมแบบ 1:1 ดังนั้นเราจะได้ลูกผสมพันธุ์ทั้งหมด 10 คู่
ซึ่งทางวิชาการเราเรียกว่า 10 สายพันธุ์ ซึ่งปีต่อไปเราจะปรับปรุงพันธุ์โดยยึดเอา
10 สายพันธุ์เป็นหลักไปทุก ๆ ปี และในแต่ละปี เราจะต้องผลิตลูกไก่แต่ละเพศให้ได้
คู่ละ 10-20 ตัว ในจำนวน 10-20 ตัวนี้ให้คัดเลือกไว้ทำพันธุ์ทดแทนปีต่อไป 2 ตัว
เป็นเพศผู้และเพศเมีย อย่างละครึ่ง รวมลูกไก่ที่จะต้องผลิตในแต่ละปีเพื่อใช้ในการ
การคัดเลือกพันธุ์เท่ากับ 100-200 ตัว และคัดเลือกไว้ทำพันธุ์ 10-20% ของจำนวน
ไก่ทั้งหมด ซึ่งความเข้มข้นของการคัดพันธุ์ระดับนี้ จะทำให้การคัดเลือกเพื่อ
ปรับปรุงพันธุ์ก้าวหน้าประสบผลสำเร็จ ในระยะเวลา 5-8 ปี

การคัดเลือกพันธุ์

การคัดเลือกพันธุ์เป็นวิธีการที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการปรับปรุงพันธุ์ คือ เราต้องการพันธุ์ไก่พื้นเมืองพันธุ์แท้ที่มีลักษณะดังนี้

1. รูปร่างใหญ่ สวयงามน้ำหนักโตเต็มที่เมื่ออายุ 5-6 เดือน เพศผู้หนัก 3.5-4 กก. เพศเมีย 2.5-3 กก. หรือตามขนาดของแต่ละท้องถิ่น
2. เพศผู้มีลักษณะเป็นไก่ชน
3. ชนเก่ง อดทน และฉลาด
4. สุขภาพสมบูรณ์ แข็งแรง และทนทานต่อโรคพยาธิ
5. เลี้ยงง่ายในสภาพชนบททั่วไป

ต้นทุนการผลิตไก่พื้นเมือง

ต้นทุนการผลิตไก่พื้นเมืองหนัก 1.8 กก./ตัว ราคาหน้าฟาร์ม

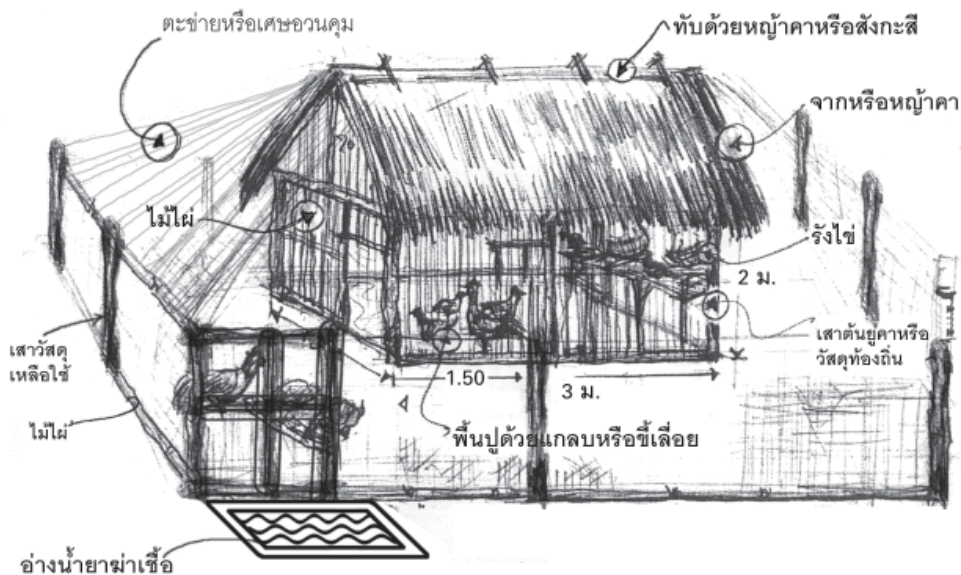
● ค่าลูกไก่	9 บาท
● ค่าอาหาร 1 : 35	44.1 บาท
● ค่าแรงงาน	1.44 บาท
● ค่ายา - วัคซีน	1.49 บาท
● ค่าน้ำ - ไฟฟ้า	0.58 บาท
● ค่าวัสดุ - อุปกรณ์โรงเรือน	1.08 บาท
● ค่าเสียโอกาสเงินทุน	0.9 บาท
● อื่น ๆ	21 บาท

รวม 79.59 บาท/ตัว

หรือ 44.22 บาท/กก.

ตัวอย่างโรงเรือนเลี้ยงไก่แบบปิดเพื่อควบคุมป้องกันโรคไข้หวัดนก

พื้นที่บริเวณรอบโรงเรือน

- ขนาดพื้นที่ตามความเหมาะสม
- เสาดินยุคาหรือวัสดุท้องถิ่น
- หลังคา หญ้าคาหรือวัสดุเหลือใช้สังกะสี
- มีตะขายคลุมโรงเรือน
- อ่างน้ำฆ่าเชื้อ
- มีบริเวณภายนอก
- โรงเรือนมีคอนให้ไก่นอน
- มีรังไข่
- พื้นปูด้วยแกลบหรือขี้เลื่อย
- ฟางข้าวมีรำนํ้ารางอาหาร

โรคและการป้องกันโรค

โปรแกรมการท้าวคขึ้น

การที่ไก่จะมีภูมิคุ้มกันโรคดีขึ้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการเช่น โปรแกรมการท้าวคขึ้นที่ดี การเลือกชนิดวัคซีนที่เหมาะสม และคุณภาพดี วิธีการให้วัคซีน ดินฟ้าอากาศและสุขภาพของฝูงไก่เองขณะที่ท้าวคขึ้น เป็นต้น นอกจากนี้ การที่ท้าวคขึ้นกับฝูงไก่พร้อม ๆ กันยังยากที่จะให้ทุกตัวสร้างภูมิคุ้มกันโรคได้ดีเท่าเทียมกัน ถึงแม้ว่าท้าวคขึ้นไปแล้วจะได้ผลสมบูรณ์ตามเป้าหมายแต่โรคอาจเกิดกับไก่เป็นบางส่วน ทำให้ภูมิคุ้มกันโรคหมดเร็วกว่าที่ควร ดังนั้น บางครั้งจึงจำเป็นต้องมีการท้าวคขึ้นซ้ำ

ข้อควรทราบก่อนการท้าวคขึ้น

ข้อควรทราบและข้อควรปฏิบัติ

1. ท้าวคขึ้นให้แก่สัตว์ที่มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง และไม่เป็นโรคเท่านั้น
2. ศึกษารายละเอียดการเก็บรักษา และการท้าวคขึ้นตามคำแนะนำของวัคซีนแต่ละชนิด เพื่อให้วัคซีนมีประสิทธิภาพดีที่สุด และสามารถเก็บรักษาได้นาน
3. ใช้วัคซีนตามคำแนะนำของสัตวแพทย์เท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่มีโรคระบาดเกิดขึ้นแล้ว หรือเกิดโรคระบาดในบริเวณใกล้เคียง
4. วัคซีนสามารถใช้จนถึงวันหมดอายุที่ระบุไว้ข้างขวด
5. อย่าให้วัคซีนถูกความร้อนหรือแสงแดด และต้องให้วัคซีนครบตามขนาดที่กำหนดไว้
6. หลังให้วัคซีนแก่สัตว์ที่กำลังจะนำไปโรงฆ่า ควรเว้นช่วงเวลาตามคำแนะนำของวัคซีนแต่ละชนิด
7. วัคซีนที่เหลือจากการใช้ควรทำลาย เพื่อหลีกเลี่ยงจากการปนเปื้อนด้วยเชื้อโรคอื่น ซึ่งจะทำให้คุณภาพวัคซีนลดลงและเป็นอันตรายในการนำไปใช้ครั้งต่อไป

8. ขวดบรรจุวัคซีนหรือภาชนะที่ใช้ในการผสมวัคซีน เมื่อใช้แล้วควรต้มหรือเผาทำลายเชื้อก่อนทิ้ง โดยเฉพาะวัคซีนเชื้อเป็น
9. ต้องให้วัคซีนซ้ำเมื่อหมดระยะความคุ้มโรคของวัคซีนแต่ละชนิด
10. วัคซีนแบบที่ต้องผสมกับน้ำยาละลาย เมื่อผสมแล้วต้องใช้ให้หมดภายใน 2 ชั่วโมง ระหว่างนั้นต้องเก็บในกระติกน้ำแข็ง
11. สัตว์บางตัวอาจเกิดการแพ้หลังฉีดวัคซีน ดังนั้นจึงควรรอสังเกตอาการสัตว์ ภายหลังฉีดวัคซีนแล้วประมาณ 1 ชั่วโมง ถ้าเกิดอาการแพ้ให้รักษาด้วย แอดรีนาลีน หรือ แอนติฮีสตามีน
12. วัคซีนที่เสื่อมสภาพ หมดอายุ มีการปนเปื้อน หรือสีของวัคซีนเปลี่ยนไป ห้ามนำมาใช้
13. การฉีดวัคซีนให้ได้ผล ต้องพยายามฉีดให้แก่สัตว์ทุกตัวในหมู่บ้าน ยิ่งปริมาณ สัตว์ที่ได้รับวัคซีนมาก ระดับภูมิคุ้มโรคในฝูงก็ยิ่งสูง โอกาสที่เกิดโรคระบาด จึงมีน้อย
14. การให้วัคซีนเพื่อสร้างระดับความคุ้มโรคในแม่พันธุ์ สามารถถ่ายทอด ภูมิคุ้มกันให้ลูกได้ในระยะแรกเกิด
15. สัตว์จะป่วยหลังจากได้รับเชื้อโรคหรือไม่ ขึ้นอยู่กับปริมาณและความรุนแรง ของเชื้อโรคที่เข้าสู่ร่างกาย หากเชื้อโรคมีปริมาณและความรุนแรงมากอาจทำให้ สัตว์เป็นโรคได้
16. ไม่ควรหวังผลจากการฉีดวัคซีนแต่เพียงอย่างเดียว การป้องกันการติดโรคจาก แหล่งอื่น การจัดการและการสุขาภิบาลที่ดีจะช่วยป้องกันการเกิดโรคได้ดีที่สุด

โปรแกรมวัคซีนสำหรับไก่พันธุ์

อายุ	วัคซีนที่ใช้						
	อหิวาต์ เบ็ด-ไก่	นิวคาสเซิล เชื้อเป็น สเตรน ลาโซต้า	นิวคาสเซิล เชื้อตาย สเตรน ลาโซต้า	กัมโบโรเชื้อเป็น สเตรน ซี ยู วัน เอ็ม	กัมโบโรเชื้อตาย สเตรน ซี ยู วัน เอ็ม	หลอดลม อักเสบติดต่อ ในไก่	ฝีดาษไก่
5-7 วัน						✓	
7-10 วัน		✓					
14 วัน				✓			
14-21 วัน						✓	
3 สัปดาห์		✓					
5 สัปดาห์	✓			✓			
8 สัปดาห์		✓					
16 สัปดาห์		✓	✓				✓
18 สัปดาห์							
ทุกๆ 6-8 สัปดาห์		✓	✓		✓	✓	
ทุกๆ 12 สัปดาห์	✓						
วิธีให้	ฉีดเข้า กล้ามเนื้อ/ ใต้ผิวหนัง	หยอดตา/จุ่ม, ละลายน้ำ, สเปรย์/พ่นละออง	ฉีดเข้า กล้ามเนื้อ/ ใต้ผิวหนัง	ละลายน้ำ	ฉีดเข้า กล้ามเนื้อ/ ใต้ผิวหนัง	หยอดตา/ จุ่ม	แทงปีก

การเตรียมอุปกรณ์ก่อนทำวัคซีน

- อุปกรณ์ในการทำวัคซีน เช่น เข็มและกระบอกฉีดยา ต้องต้มในน้ำสะอาดให้เดือดนาน 15 นาที ก่อนและหลังการใช้ ห้ามแช่ในน้ำยาฆ่าเชื้อโรค
- วัคซีนชนิดเป็นน้ำหรือน้ำมันพร้อมฉีด จะต้องทำความสะอาดจุกยางและคอขวดด้วยสำลีชุบแอลกอฮอล์ เขย่าวัคซีนให้เป็นเนื้อเดียวกัน แล้วใช้เข็มและกระบอกฉีดยาที่ต้มสะอาด แล้วดูดวัคซีนออกมาตามขนาดที่จะใช้
- วัคซีนชนิดที่จะต้องผสมก่อนใช้ ต้องใช้เข็มและกระบอกฉีดยาที่ต้มสะอาดดูดน้ำยาละลายที่เตรียมไว้สำหรับวัคซีนแต่ละชนิดฉีดเข้าไปในขวดบรรจุวัคซีน เขย่าให้เข้ากันประมาณ 2-5 นาที แล้วดูดวัคซีนออกมาตามขนาดที่จะใช้ วัคซีนที่ละลายแล้วต้องใช้ในการหมดภายใน 2 ชั่วโมง ระหว่างการใช้จะต้องเก็บวัคซีนในกระติกน้ำแข็ง สำหรับหลอดบรรจุวัคซีนและอุปกรณ์ในการทำ เมื่อใช้แล้วควรต้มทำลายเชื้อก่อนทิ้งหรือเก็บไว้ โดยเฉพาะวัคซีนเชื้อเป็น

วัคซีนสำหรับสัตว์ปีก

วัคซีนหิวาต์เบ็ด-ไก

วัคซีนนิวคาสเซิลเชื้อเป็น
สเตรนลาโซต้า

วัคซีนนิวคาสเซิลเชื้อตาย
สเตรนลาโซต้า

วัคซีนกัมโบโรเชื้อเป็น
สเตรน ซี ยู วันเอ็ม

วัคซีนกัมโบโรเชื้อตาย
สเตรน ซี ยู วันเอ็ม

วัคซีนหลอดลมอักเสบติดต่อนไก

วัคซีนฝีดาษไก

ท่าทางบนตัวสัตว์ที่จะใช้วัคซีน

สัตว์ปีก

1. ฉีดยาเข้ากล้ามเนื้อ ใช้เข็มเบอร์ 20-21 ยาว 1/2 นิ้ว บริเวณกล้ามเนื้อหน้าอก หรือก้นกล้ามเนื้อโคนขาหลัง ฉีดเข้ากล้ามเนื้อหน้าอกจะมีความปลอดภัยสูงกว่าฉีดเข้ากล้ามเนื้อขาหลัง เนื่องจากกล้ามเนื้อขาหลังมีเส้นประสาทใหญ่พาดผ่าน
2. ฉีดเข้าใต้ผิวหนัง ใช้เข็มเบอร์ 20-21 ยาว 1/2 นิ้ว บริเวณหลังคอ
3. หยอดตา ดึงหนังตาล่าง หยดวัคซีนด้วยหลอดหยดลงที่ตา
4. หยอดจมูก ใช้นิ้วมือปิดจมูกข้างหนึ่งแล้วหยดวัคซีนที่รูจมูกอีกข้างหนึ่ง เมื่อสัตว์สูดวัคซีนแล้วจึงปล่อยนิ้ว
5. แหว่งปีก ใช้เข็มรูปล้อมจุ่มวัคซีนในขวดให้มิดเข็ม แหว่งที่พังผืดของปีก (Wing Web) อย่าให้ถูกเส้นเลือด

ท่าทางบนตัวสัตว์ที่จะใช้ฉีดวัคซีน

ฉีดเข้ากล้ามเนื้อ

หยอดตา

หยอดจมูก

แหว่งปีก

การป้องกันตนเองจากโรคไข้หวัดนก

แม้ว่าโรคไข้หวัดนกจะเป็นโรคระบาดร้ายแรงของสัตว์ปีก ที่ยังไม่มีวิธีการรักษาได้ แต่ก็สามารถป้องกันและกำจัดให้หมดไปได้ หากทุก ๆ ฝ่ายให้ความร่วมมือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนทั่วไป ดังนี้

1. ช่วยเฝ้าระวังอาการป่วยในสัตว์ปีก ไก่ เป็ด ที่เลี้ยงอยู่ตามบ้าน หากพบมีอาการป่วย ให้แจ้งสัตวแพทย์ท้องถิ่นไปตรวจวินิจฉัย
2. ดูแลและป้องกันตัวเอง โดยเฉพาะเด็ก และผู้สูงอายุ ไม่ให้สัมผัสสัตว์ป่วยหรือสิ่งของอาจเปื้อนเชื้อ และหมั่นล้างมือบ่อยๆ
3. หลีกเลี่ยงการสัมผัสไก่ชนอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะการดูดเลือด เลือดไก่ ขณะชนไก่ หากจำเป็นต้องใช้ลูกยางดูดออก และรีบทำความสะอาด และล้างด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรคทันที
4. ไม่ขนย้ายสัตว์ปีกเข้าหรือออกจากพื้นที่ หากจำเป็น ต้องขอใบอนุญาตเคลื่อนย้ายจากสัตวแพทย์
5. หมั่นติดตามการระบาดและปฏิบัติตามคำแนะนำของทางราชการ

ท่านจะมีส่วนร่วมในการป้องกันโรคไข้หวัดนกได้อย่างไร ?

ถ้าท่านเป็นเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ปีก!

1. หากมีไก่ป่วยหรือตายไม่ว่าด้วยสาเหตุใดให้รีบแจ้งเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ในพื้นที่ทันทีโดยไม่นำไก่ที่ป่วยหรือตายออกมาจำหน่ายหรือทิ้งลงในแหล่งน้ำสาธารณะ กำจัดซาก รวมทั้งมูลไก่ ไช้ และอาหารสัตว์ โดยการเผาหรือฝังใต้ระดับดินไม่น้อยกว่า 50 เซนติเมตร ณ จุดเกิดโรค แล้ววาดด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อ
2. งดการเคลื่อนย้ายสัตว์ เข้า-ออก รวมถึงการติดต่อ หรือเข้าพบของคนทั้งจากภายนอก และระหว่างฟาร์ม
3. งดซื้อไก่จากพื้นที่อื่นๆ เข้ามาเลี้ยง

4. ป้องกันเชื้อโรคที่ปนเปื้อนไข่ และถ่ายไข่ในฟาร์ม โดยใช้ยาฆ่าเชื้อที่ไข่ และถ่ายไข่ทุกครั้งก่อนนำเข้าฟาร์ม

5. ไม่ใช้น้ำจากแหล่งน้ำสาธารณะ เช่น แม่น้ำลำคลองเลี้ยงไก่ หากจำเป็น ให้ผสมยาฆ่าเชื้อ เช่น คลอรีน

6. ก่อนจะสัมผัสสัตว์ป่วย ซากสัตว์ที่ตาย หรือทำลายสัตว์ ควรสวม ผ้าพลาสติกกันเปื้อน ผ้าปิดปาก จมูก ถุงมือ หมวก และหลังเสร็จงานควรอาบน้ำและฟอกด้วยสบู่ให้สะอาด และเปลี่ยนเสื้อผ้าทุกครั้ง ส่วนเสื้อผ้าที่ใช้แล้ว ผ้าพลาสติก หรือผ้ากันเปื้อน ผ้าปิดปาก จมูก ถุงมือต้องถอดทิ้ง หรือนำไปแช่และซักล้างด้วยผงซักฟอกหรือน้ำสบู่มาก่อนนำมาใช้อีก

7. ทำลายเชื้อโรคในพื้นที่ที่เกิดโรคระบาดโดยการฉีดพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อโรค ในบริเวณฟาร์ม กรง เล้า ฟันคอก และรอบ ๆ บริเวณฟาร์ม เข้า เย็น ทุกวัน

ถ้าท่านเป็นปศุสัตว์

1. เลือกซื้อสัตว์ปีกจากแหล่งที่เชื่อถือได้ จากฟาร์ม หรือโรงฆ่าสัตว์ปีก ที่ได้รับการรับรองจากกรมปศุสัตว์ ไม่ซื้อสัตว์ปีกที่มีราคาถูกผิดปกติหรือสภาพซาก ไม่สมบูรณ์ มีเลือดออก มีรอยขำ

2. บริโภคสัตว์ปีก และไข่ที่ปรุงสุก

3. แจ้งเบาะแสแก่เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ หากพบเห็นการตายผิดปกติของสัตว์ปีก พฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องหรือการลักลอบเคลื่อนย้ายสัตว์ปีก

หากพบว่าสัตว์ปีก เช่น ไก่ เป็ด ห่าน หรือนกที่เลี้ยงไว้ในบ้าน ป่วยตายอย่างรวดเร็วหรือผิดปกติมากกว่า 1 ตัวขึ้นไป หรือมีนกตกลงมตายในบริเวณบ้าน หรือใกล้บ้านที่มีการเลี้ยงสัตว์ปีกควรเก็บตัวอย่างซากสัตว์ที่ตายส่งตรวจโดยใส่ถุงพลาสติก 2 ชั้น มัดปากถุงให้แน่น เก็บใส่ภาชนะแช่น้ำแข็งส่งห้องปฏิบัติการตรวจวินิจฉัยโรคของกรมปศุสัตว์ที่อยู่ใกล้ที่สุด หากไม่มีสัตว์ปีกอื่น ๆ ในบริเวณใกล้เคียง ควรทำลายซากสัตว์ปีกดังกล่าว โดยการเผา หรือฝังในบริเวณที่พบสัตว์ตายโดยขุดหลุมลึกพอประมาณที่สัตว์จะไม่สามารถคุ้ยซากขึ้นมาได้ใส่ซากสัตว์ปีกลงไปแล้วราดทับด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรค เช่น น้ำคลอรีน หรือปูนขาว แล้วฝังกลบทับให้แน่น

มาตรการทำลายเชื้อโรค

ชนิด	วิธีการทำลายเชื้อ
1. ผู้ปฏิบัติงาน	<ul style="list-style-type: none"> - สวมชุดป้องกันเชื้อให้มิดชิด ขณะปฏิบัติงาน - อาบน้ำชำระร่างกาย เปลี่ยนเสื้อผ้า ก่อนกลับที่พัก - ฝ้าระวังสุขภาพ ในระยะ 7 วัน หากเจ็บป่วยรีบพบแพทย์
2. เสื้อผ้า ของใช้	<ul style="list-style-type: none"> - แช่น้ำยาฆ่าเชื้อ อย่างน้อย 10 นาที - ของเหลือใช้ให้ฝังหรือเผาเสียทั้งหมด
3. ฟาร์ม โรงเรียน อุปกรณ์ สิ่งแวดล้อม ถึงน้ำ อาหาร มูล	<ul style="list-style-type: none"> - เก็บกวาด ทำความสะอาด - พ่นยาฆ่าเชื้อ ติดต่อกันสม่ำเสมอ ให้ทั่วบริเวณ - พักคอก 21 วัน - ปรับปรุงให้เป็นฟาร์มมาตรฐาน - ปล่อน้ำทิ้ง ตากให้แห้ง - ฝัง - ฝัง หรือ เผา
4. ยานพาหนะ	<ul style="list-style-type: none"> - ล้าง พ่นยาฆ่าเชื้อ
5. พาหนะโรค	<ul style="list-style-type: none"> - ควบคุมการเข้า-ออกฟาร์ม ของคน สัตว์ สิ่งของ

* ขอคำแนะนำเพิ่มเติมได้ที่สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดทั่วประเทศ

** หากตรวจพบไก่หรือสัตว์ปีกที่เลี้ยงตายผิดปกติ ให้รีบแจ้งเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ในพื้นที่ทันที
(ข้อมูล : สำนักควบคุม ป้องกันและบำบัดโรคสัตว์)

แบบสอบถาม

หนังสือคำแนะนำ เรื่อง คู่มือการเลี้ยงไก่พื้นเมือง

1. ชื่อ (นาย/นาง/น.ส./อื่นๆ).....นามสกุล.....อายุ.....ปี
2. บ้านเลขที่.....ถนน.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
3. เพศ ☐ 1. ชาย ☐ 2. หญิง
4. วุฒิการศึกษาสูงสุด
☐ 1. มัธยมศึกษา ☐ 2. อนุปริญญาหรือเทียบเท่า
☐ 3. ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ☐ 4. อื่นๆ (โปรดระบุ).....
5. อาชีพหลัก
☐ 1. เกษตรกร (เลือก) พืช, ประมง, ปศุสัตว์ ☐ 2. พนักงานเอกชน/ธุรกิจส่วนตัว
☐ 3. รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ☐ 4. อื่นๆ (โปรดระบุ).....
6. ท่านได้รับหนังสือเล่มนี้มาจากที่ใด
☐ 1. กรมปศุสัตว์ (ระบุหน่วยงาน).....
☐ 2. การจัดงานด้านปศุสัตว์ (ระบุชื่องาน).....
☐ 3. อื่นๆ (โปรดระบุ).....
7. หนังสือเล่มนี้ได้ให้ประโยชน์อะไรกับท่านบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ 1. ให้ความรู้ ☐ 2. สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ต่อไป ☐ 3. อื่นๆ (โปรดระบุ).....
8. เหตุผลที่ทำให้ท่านหยิบหนังสือเล่มนี้มาอ่าน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ 1. ชื่อเรื่อง/เนื้อหา ☐ 2. การจัดรูปเล่มน่าสนใจ
☐ 3. ขนาดตัวอักษรน่าอ่าน ☐ 4. อื่นๆ (โปรดระบุ).....
9. ท่านต้องการทราบอะไรเพิ่มเติมจากหนังสือเล่มนี้อีก (โปรดระบุ)
9.1
9.2
9.3
10. คำถามที่ท่านต้องการถามเกี่ยวกับหนังสือเล่มนี้ อะไรบ้าง (โปรดระบุ)
10.1
10.2
10.3
11. ปัญหาและข้อเสนอแนะอื่นๆ (โปรดระบุ)
.....
.....

☆ ขอขอบพระคุณในความร่วมมือ ☆

กรุณาส่งแบบสอบถามคืนได้ที่

กลุ่มเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ สำนักพัฒนาการปศุสัตว์และถ่ายทอดเทคโนโลยี กรมปศุสัตว์
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10400 โทรสาร 0-2653-4934 E-mail: ausaneec@dld.go.th

เลี้ยงสัตว์ให้ได้ผลดี จะต้องมี

- สัตว์พันธุ์ดี
- อาหารดี
- โรคเรื้อรังดี
- การจัดการ (การเลี้ยงดู) ดี
- การควบคุมป้องกันโรคดี

ระวังใช้ทวดนก หากสัตว์ปีกของท่านมีอาการดังต่อไปนี้

- ตายกระทันหัน โดยไม่แสดงอาการผิดปกติมากกว่าร้อยละ 10 ต่อวัน
- ซึม ขนยุ่ง ไม่กินอาหาร ท้องเสีย ชัก
- มีน้ำมูก หายใจลำบาก หัวบวม หงอนเหี่ยวคล้ำ
- ไช่ลด หรือไช่มีรูปร่างผิดปกติ
- ภายใน 3 วัน สัตว์ปีกป่วยตายมากกว่าร้อยละ 40

รีบแจ้งเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ท้องถิ่นทันที

กรมปศุสัตว์ห่วงใยเกษตรกรไทย ร่วมใจป้องกันโรคใช้ทวดนกอย่างถูกวิธี